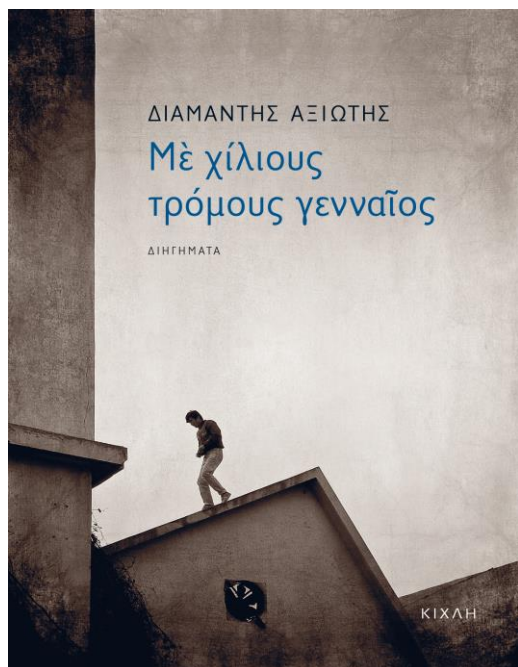

Περ. ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟ τχ. 112, Αύγουστος 2017, Θεσσαλονίκη
Κοσμάς Χαρπαντίδης, *Τι χρειάζεται ένα σώμα για να λυτρωθεί.*

Μέσα σε μια χοάνη χρόνου και ματαιότητας κινούνται οι ήρωες του Διαμαντή Αξιώτη και συνδέονται από την ενέργεια που άλλοτε καταφέρνει να διοχετευθεί και άλλοτε παραμένει εγκλωβισμένη και βιαιοπραγεί. Οι ήρωές του από χαμηλόφωνους αυτόχθονες της διπλανής πόρτας μέχρι σαλεμένους νάνους και πελαγωμένους μεσήλικες περιπλανούνται σε έναν κόσμο άδειο που σπάνια θα τους σταθεί και συνήθως θα τον βρουν απέναντι. Έναν κόσμο που δεν θα τους προσφέρει αγάπη και ζεστασιά, αλλά θα τους προσπεράσει και θα αδιαφορήσει για πάρτη τους. Όχι για να καταλήξουν στο περιθώριο και την απόρριψη, δεν είναι ακριβώς περιθωριακοί οι ήρωες και οι πρωταγωνιστές του Αξιώτη, το πολέμησαν πριν πέσουν, απέδειξαν ότι ήταν με χίλιους τρόμους γενναῖοι, αλλά τελικώς υπέκυψαν ή δεν διέφυγαν το μοιραῖον. Και αυτό είναι που τους καθιστά οικείους και αναγνωρίσιμους. Δεν ανήκουν στο πάνθεον των περιθωριακών, αλλά στο μέσο όρο που κατέπεσε, και σήμερα μοιάζουν να κινούνται στο σωρό της κρίσης, αν και τα διηγήματα αυτά έχουν γραφεί σε χρόνο προγενέστερο της κρίσης. Όμως περιγράφουν τον άνθρωπο στην κρίση και ειδικά στην Ελλάδα.

Εάν κάτι συνδέει οργανικά αυτές τις ιστορίες είναι η ματιά του συγγραφέα επάνω στο σώμα των ηρώων του. Η ματιά αυτή είναι λατρείας και συχνά αγάπης, είναι η ματιά ενός παρατηρητή και ενός θερμού συμμετόχου ή ενός συνδιαμορφωτή της πραγματικότητας. Η ματιά διαμορφώνει το περιεχόμενο και συχνά την τροπή της υπόθεσης. Το σώμα που βλέπει, θεάται το άλλο σώμα που πάσχει και επιθυμεί. Το σώμα που υποφέρει και περιμένει τη λύτρωση, και μαζί το σώμα που δεν συνειδητοποιεί ότι κι αυτό τη λύτρωση περιμένει. Το εκθαμβωτικό της ανθρώπινης εκφραστικότητας μέσα από το καθοριστικό ξέσπασμα της σεξουαλικής ενέργειας ενεδρεύει, ενυπάρχει και караδοκεῖ εκεί που δεν είναι καν φανερό ότι μπορεί να ανιχνευθεί. Τί θα απομείνει από αυτά τα σώματα; Από τον πόθο και το τράνταγμα που τα δόνησαν; Πόσο η θνητότητα μας εμποδίζει να δούμε το επέκεινα;

Μία βιαιότητα που δεν μετριέται ποτέ, ενεδρεύει συχνά στις ιστορίες του Αξιώτη. Μια βία, αντίδραση στον εγκλωβισμό και την αδυναμία του ανθρώπου να αποτινάξει το μοιραίο, το μαύρο που έρχεται. Μια βία, σε αυτό που αναπόδραστα θα καταλήξουμε και από το οποίο είμαστε ανίκανοι να ξεφύγουμε. Το πάσχον σώμα είναι βέβαιον θα ηττηθεί και η δεινή πραγματικότητα θα επιβληθεί. Η βία καταγράφεται στο ενδιάμεσο και ενώ ακόμη η πτώση δεν είναι οριστική. Η βία η δική μας και η βία των άλλων ως έσχατο μέσο ανάσχεσης του αναπότρεπτου.

Και η ευτυχία, που είναι η ευτυχία;

«Η ευτυχία ήταν κάτι που ή υπάρχει εκεί που βρίσκεσαι ή δεν υπάρχει όσα χιλιόμετρα κι αν κάνει κανείς, δεν πρόκειται να την βρει» επισημαίνει ο συγγραφέας.

Ωστόσο επιστρέφοντας στη βία των ηρώων του Αξιώτη και αξιολογώντας αυτά που περνάνε θέλω να σημειώσω ότι έξοχα δένουν με την περιπέτεια των παράνομων κυρίως οικονομικών μεταναστών, που ταλαιπωρούνται στην σημερινή Ελλάδα. Εκείνο το οποίο εισπράττουν με την γεθυσμένη οικονομική ανισότητα είναι η βία και πάλι η βία. Σε πολλά από τα διηγήματα της συλλογής το τέλος έρχεται με το βίαιο σφυροκόπημα του θανάτου. Αυτός και ο χειροπιαστός έρωτας πρωταγωνιστούν στα, κινηματογραφικής ματιάς, διηγήματα του Αξιώτη.

Αναρωτιέμαι, γιατί αφού έχουμε να κάνουμε με σκληρά στην πλειοψηφία τους διηγήματα, ωστόσο δεν κυριαρχεί η μυρωδιά του θανάτου ή και ο πεσιμισμός του τέλους, αλλά η τελική αίσθηση που αποκομίζει ο αναγνώστης δεν είναι ούτε η βία, ούτε ο αναγκασμός, ούτε η πίεση. Είναι μια αίσθηση αφής, ενός γλυκού, αν και παρελθοντικού αισθήματος, όπου κυριαρχεί η σκέψη ότι *«η απόλαυση σβήνει με την ηλικία»*. Σβήνει, αλλά είναι πανταχού παρούσα με την ζωική ενέργεια και ανατρέπει τα πάντα, ακόμη και τον θάνατο, και σκορπά μια γλυκιά ευωδία ζωής. Ερχόμενος ως ανάμνηση της ιδεατής Αριάδνης σ' ένα βράδυ αναστάσιμο. γράφει:

Στριμώχτηκαν κάτω από το κόκκινο αλεξιβρόχιον της Αριάδνης για να σμίξουν τα σώματα παρά για να προφυλαχτούν από την βροχή. Όταν άναψαν τα κεριά το πρόσωπο της νέας μεταμορφώθηκε σε αχνό, ροδόχρωμο αλάβαστρο. «Από τη λάμψη των κεριών ή από το χρώμα της ομπρέλας»; αναρωτήθηκε ο Δανιήλ. Μπορεί και από το σμίξιμο των σωμάτων. Αποκλείοντας στο τέλος και τις τρεις εκδοχές, απέδωσε την μεταμόρφωση στη διαφανή ομορφιά της αγαπημένης του.

Ο έρωτας με κάθε μορφή, η αγάπη, η απόσπαση του πιο κρυφού χυμού, η γονιμότητα, η περασμένη ζωή που σπαταλήθηκε, η άλλη διάσταση των ηρώων του συγγραφέα, η ταξική διάκριση, η πλευρά του αδύναμου, η ποικιλία των προσώπων που δε μένουν καθηλωμένα σε μια μόνο πινακοθήκη, η σκληρότητα του πεζοδρομίου και της τρέλας, αγκαλιά με την τρυφερότητα και την γλύκα της άφεσης στον άλλο, η αιώνια κάβλα με την αφόρητη μοναξιά, η φυλακή και η ελευθερία, το παραμύθι και η πραγματικότητα από μπετόν.

Χαίρομαι, που σε κανένα από τα διηγήματά του αυτά ο Διαμαντής Αξιώτης δεν νουθέτησε, ούτε σήκωσε το χέρι για να μας μεταφέρει κάτι από την σοφία του τεχνίτη που διένυσε την απόστασή του μέσα στον χρόνο. Συνδετική ουσία όλων των διηγημάτων είναι το πάσχον σώμα στο προσκήνιο. Ο παραριγμένος, ο αδικημένος, ο φυλακισμένος, ο αίρων τις αμαρτίες ενός κόσμου που αδικεί, ο μη έχων σκέπη ή κλίνη, ο μειονεκτικός, αυτός που βουλιάζει είναι στο στόχαστρο του συγγραφέα. Για όλους αυτούς διαθέτει μια ματιά, με την ανάλογη αφαίρεση και μια γλώσσα ρέουσα και παλλόμενη για να εξιστορήσει τα πάθη τους. Κι αυτά κάνουν την διαφορά σε αυτά τα διηγήματα, απόσταγμα μιας πεζογραφικής πορείας είκοσι χρόνων που έδωσε δύο γενναία μυθιστορήματα, το «Ελάχιστον της ζωής του» και τις «Πλωτές γυναίκες», άλλα δύο πιο προσωπικά, τα «Μοιρασμένα χιλιόμετρα» και το «Λάθος Λύκο» και τρεις συλλογές διηγημάτων.

Αυτή την πεζογραφική πορεία την διένυσα κοντά του και είμαι σε θέση να κρίνω από ποια διαφορετικά και πολυφωνικά στάδια πέρασε και πως τα διηγήματα αυτά είναι η επίζηλη κατάκτηση της κορυφής του. Τίποτα δεν τα σκιάζει και όλα είναι μέσα. Και σκέφτομαι πως όλα αυτά χρειάζονται, για να αποδειχθεί πόσο περίπλοκο, πόσο γενναίο και πόσο δειλό ταυτόχρονα είναι το πέρασμα όλων μας από αυτή τη ζωή.

Κοσμάς Χαρπαντίδης